

בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

רע"א 63223-04-25

לפני: כבוד הנשיא יצחק עמית
כבוד השופט עופר גרוסקופף
כבוד השופט יחיאל כשר

המבקשים: 1. GANDY DIGITAL N.V.
2. שמואל לגזיאל

נגד

המשיבה: מוב דיזיין בע"מ

בקשת רשות ערעור על החלטת בית המשפט המחוזי
בירושלים (השופטת ת' בר-אשר), מיום 27.3.2025, ב-רע"א
52455-03-25

בשם המבקשים: עו"ד יצחק לב
בשם המשיבה: עו"ד איתן בורשטיין; עו"ד ג'ררד בנישו

פסק-דין

השופט יחיאל כשר:

סעיף 1(6) לצו בתי המשפט (סוגי החלטות שלא תינתן בהן רשות ערעור),
התשס"ט-2009 (להלן: צו בתי המשפט), קובע כי:

1. סוגי החלטות
לא תינתן רשות ערעור על החלטה מן הסוגים המפורטים
להלן:
[...]

(6) החלטה בעניין סדר הבאת עדויות ואופן הגשת
עדויות, למעט החלטה בעניין מתן עדות מחוץ לכתלי בית
המשפט, ובכלל זה בהיוועדות חזותית;

האם, בהתאם להוראה זו, ניתן להגיש בקשת רשות ערעור רק על החלטה המתירה
שמיעת עדות בדרך של היוועדות חזותית, או שמא גם על החלטה הדוחה בקשה כאמור?

זו השאלה העיקרית הטעונה הכרעה בבקשת רשות הערעור דנן, אשר הוגשה על
החלטתו של בית המשפט המחוזי בירושלים (השופטת ת' בר-אשר), מיום 27.3.2025, ב-
רע"א 52455-03-25, בגדרה נדחתה בקשת רשות ערעור שהגישו המבקשים על החלטת

בית משפט השלום בירושלים (השופטת א' סנדלר-איתן), מיום 13.3.2025, בת"א 24213-22-12.

רקע הדברים

1. את הרקע להליך המתנהל בין הצדדים, העומד ביסוד הבקשה דנן, פירטתי בהחלטתי ב-רע"א 3584/23 Gandy Digital N.V נ' חברת מוב דיזיין בע"מ (19.10.2023). בהתאם, להלן יובאו עיקרי הדברים הרלוונטיים לענייננו בלבד:

המבקשת 1, חברת Gandy Digital N.V, היא חברה זרה המאוגדת בבלגיה ועוסקת, בין היתר, במכירת מכוונות הדפסה (להלן: המבקשת). המבקש 2 הוא אזרח ישראלי ותושב בלגיה המשמש מנכ"ל המבקשת. המשיבה, חברת מוב דיזיין בע"מ, היא חברה ישראלית אשר עסקה במועדים הרלוונטיים בהדפסת שלטי פרסום.

ביום 8.7.2015 נקשרה בין המבקשת למשיבה עסקה, במסגרתה רכשה המשיבה מהמבקשת שלוש מכוונות הדפסה ואמצעי עזר נוספים. לאחר יותר משנה ועל רקע קשיים כלכליים אליהם נקלעה המשיבה, היא נקשרה עם המבקשת בהסכם (להלן: ההסכם), אשר נחתם בישראל ביום 7.12.2016 ובבלגיה ביום 8.12.2016. במסגרת ההסכם צוין כי המשיבה ביקשה מהמבקשת לסייע בידה למכור את מכוונות ההדפסה שקודם לכן היא רכשה ממנה. בהמשך ההסכם צוין כי המשיבה תשלח את מכוונות ההדפסה למבקשת, לאחר מכן המבקשת תאתר רוכשים למכוונות ההדפסה, ולאחר שתמכור את מכוונות ההדפסה תעביר את תמורתן למשיבה בניכוי 10% כדמי תיווך.

2. ביום 12.12.2022 הגישה המשיבה תביעה נגד המבקשת לבית משפט השלום בירושלים. בתביעתה, טענה המשיבה כי שלחה את מכוונות ההדפסה למבקשת, כאמור בהסכם, אך לא קיבלה כל תשלום בגין עד למועד הגשת התביעה. בתוך כך, עתרה המשיבה לפיצוי כספי בסך 935,560 ש"ח בתוספת הפרשי הצמדה וריבית.

3. ביום 28.5.2024 נערכה ישיבת קדם משפט ראשונה בהיוועדות חזותית. לאחר שהצדדים לא הגיעו להסכמות, בהחלטתו מיום 25.8.2024 הורה בית המשפט (השופטת א' סנדלר-איתן), לצדדים, להגיש תצהירי עדות ראשית ותיקי מוצגים. המשיבה הגישה תצהיר עדות ראשית של בעליה (מר יהונתן ברכה) ביום 10.12.2024, והמבקשים הגישו תצהיר עדות ראשית של המבקש 2 ביום 27.1.2025. בהחלטתו מאותו היום (27.1.2025), הורה בית המשפט לצדדים להודיע "מה משך החקירה הנגדית של עדי הצד שכנגד" ולאחר מכן הורה כי: "יש לפרט את שמו של כל עד בנפרד בצד משך חקירתו הצפויה".

המשיבה הודיעה, ביום 9.2.2025, כי אינה מתכוונת להעיד עדים מטעמה, וכי היא מעוניינת לחקור את המבקש 2 בחקירה נגדית. בהמשך לכך, ביום 10.2.2025 הגישו המבקשים הודעה לבית המשפט, במסגרתה עתרו לזמן ארבעה עדים מטעמם – מר Houssem Trimech, מר David Artistegui, מר Roman Balaur וגברת Aurelie Streckx (להלן: העדים הזרים) – למתן עדות בדרך של היוועדות חזותית, לפי תקנה 72 לתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018 (להלן: תקנות סדר הדין האזרחי או התקנות). המבקשים טענו כי העדים הזרים הינם עובדים (לשעבר ובהווה) של המבקשת 1, המתגוררים מחוץ לישראל, אשר היו מעורבים בפגישה עם נציגי המשיבה, באריזת המכונות בישראל, בניסיונות שיווק ומכירה של המכונות ללקוחות שונים, וכן בתקשורת עם מנהל המשיבה, לרבות ניהול הצעות ללקוחות פוטנציאליים וטיפול בהתקשרויות שלא יצאו אל הפועל. על יסוד האמור, נטען כי עדותם של העדים הזרים חיונית לבירור השאלות השנויות במחלוקת, ובכלל זה נסיבות כריתת ההסכם, עמידת המבקשת בהתחייבויותיה על פיו ומאמצי המכירה והשיווק שבוצעו על-ידה. עוד צוין כי מדובר בעדים המתגוררים במדינות שונות, שחלקם אינם מועסקים עוד אצל המבקשת 1, ומשכך הגעתם לישראל כרוכה בקושי, בעוד שהם מצדם הביעו נכונות להעיד בהיוועדות חזותית.

בתגובתה מיום 23.2.2025, התנגדה המשיבה לבקשת המבקשים לזמן עדים נוספים פרט למבקש 2, ובפרט לבקשה להעידם בדרך של היוועדות חזותית. לטענתה, הבקשה הוגשה בשלב מאוחר של ההליך, בחלוף זמן רב מאז ישיבת קדם המשפט, מבלי שהמבקשים כללו את העדים הנוספים ברשימת העדים במועד הקבוע לכך ומבלי שביקשו רשות להוספתם. עוד נטען כי המבקשים לא הגישו תצהירי עדות ראשית מטעם עדים אלו, על אף החלטת בית המשפט בעניין זה.

לגופו של עניין, טענה המשיבה כי לא הוכח שהגעת העדים הזרים לישראל תקשה עליהם באופן ממשי, וממילא לא צורפה כל אינדיקציה או תימוכין לקושי מיוחד כאמור, מעבר לטענה כללית בדבר מקום מגוריהם מחוץ לישראל. כמו כן, הודגש כי לא הוצג אישור בכתב לכך שהעדים הזרים הסכימו למסור עדות בדרך של היוועדות חזותית; וכי לא הוצגה כל אסמכתא לכך שאין מניעה מבחינת הדין, במדינות הזרות הרלוונטיות, לשמיעת עדות בדרך של היוועדות חזותית בתחומן. נוסף לאמור, המשיבה טענה כי המבקשים לא הראו כיצד עדות כל אחד מן העדים הזרים רלוונטית וחיונית לבירור השאלות השנויות במחלוקת בהליך. בנסיבות אלה, טענה המשיבה כי הבקשה אינה עומדת באף אחד מן התנאים המצטברים הקבועים בתקנה 72, ומשכך דינה להידחות.

בתשובתם לתגובת המשיבה, אשר הוגשה ביום 5.3.2025, דחו המבקשים את טענות המשיבה, וטענו כי אין מדובר בבקשה להוספת עדים שהוגשה בשיהוי, אלא בבקשה שהוגשה בשלב בו טרם נקבע מועד להוכחות, ומשכך אין במועד ההגשה כדי לגרום לעיוות דין או לפגיעה דיונית כלשהי במשיבה. עוד נטען כי המשיבה עצמה לא הגישה רשימת עדים במועד, ואף הודיעה כי אין עדים מטעמה, ומשכך אין היא יכולה להיבנות מטענות פרוצדורליות בעניין זה. המבקשים הוסיפו וטענו כי עדותם של העדים שמבוקש להעידם חיונית לבירור המחלוקות שבין הצדדים, שכן מדובר בעובדים שהיו מעורבים ישירות במשא ומתן, במאמצי השיווק ובניסיונות מכירת המכונות. כן נטען כי נעשו מאמצים ממשיים לאיתור העדים ולהשגת תצהיריהם, חרף קשיים אובייקטיביים, וכי חלק מן התצהירים כבר צורפו. אשר לשמיעת העדות בהיוועדות חזותית, נטען כי מדובר בעדים המתגוררים מחוץ לישראל, שאין להם זיקה אליה, והגעתם תכביד עליהם מאוד, בעוד שהם נתנו הסכמתם להעיד בהיוועדות חזותית, ועדותם חיונית לבירור ההליך. בנסיבות אלה, עתרו המבקשים לקבלת הבקשה מטעמי גילוי האמת וניהול הוגן של ההליך.

4. בהחלטתו מיום 13.3.2025, קיבל בית המשפט השלום (השופט א' סנדלר-איתן) את הבקשה לזימון ארבעת העדים הזרים, אולם דחה את הבקשה להעידם בדרך של היוועדות חזותית, וקבע כך:

”בשים לב לאי שינוי סדר הבאת הראיות ונימוקי הבקשה המופיעים בתצהיר הנתבע 2 אני נעתרת לבקשה לזימון העדים שעדויותיהם הוגשו בתצהיר, או שעדויותיהם יוגשו בתצהיר עד ליום 10.4.25. יחד עם זאת אני נעתרת לבקשה להעיד את אותם העדים בהיוועדות חזותית משלא שוכנעתי בקיומם של התנאים לכך על פי התקנות, ובשל ההכבדה הכרוכה בדרך זו של מתן עדות על החקירה הנגדית של העדים”.

5. המבקשים מיאנו להשלים עם החלטת בית משפט השלום, וביום 20.3.2025 הגישו בקשת רשות ערעור לבית המשפט המחוזי. בבקשתם, חזרו המבקשים על טענותיהם בדבר התקיימותם של התנאים הנדרשים, לפי תקנה 72 לתקנות סדר הדין האזרחי, לשמיעת עדות בהיוועדות חזותית: העדים נתנו את הסכמתם לכך; הגעתם של העדים לישראל כרוכה בעלויות רבות ובמחיר אישי כבד, נוכח נסיבותיהם הפרטניות, ונוכח אזהרת המסע שפרסמה ממשלת בלגיה, ארץ מוצאם של חלק מהעדים, לגבי הגעה לישראל; העדויות צפויות להיות קצרות וממוקדות, ולכן שמיעתן בהיוועדות חזותית לא תכביד על ההליך.

נוכח התקיימותם של התנאים דלעיל, המבקשים טענו כי היה על בית משפט השלום לקבל את בקשתם ולהתיר את שמיעת העדים מטעמם בהיוועדות חזותית, בהתאם למגמה בדין המרחיבה את האפשרויות לקיום דיונים בדרך זו. לכן, לטענת המבקשים, שגה בית המשפט השלום בעת שדחה את בקשתם, ואף עשה כן בהיעדר נימוק ובהתבסס אך על אמירה כללית שלפיה שמיעת העדים בהיוועדות חזותית תיצור "הכבדה" על החקירה הנגדית של העדים.

נוסף על כך, טענו המבקשים כי החלטת בית המשפט השלום גורמת להם עיוות דין, משום שהיא למעשה מונעת מהם את האפשרות להשמיע עדויות מטעמם, ובכך מכריעה את התביעה לטובת המשיבה. בהקשר זה, המבקשים הצביעו על כך שהמשיבה בחרה להגיש את התביעה בישראל, ובכך הוקנה לה יתרון מובנה ובלתי-הוגן, שכן תביעתה נסובה על פעילות המבקשת, חברה הרשומה בבלגיה, ובטענות אשר נוגעות לחיובים שקיימה החברה במדינות שונות בעולם. לכן, לטענת המבקשים, בהתנגדותה לשמיעת העדים בדרך של היוועדות חזותית, המשיבה מנסה ליצור מצב שבו העדות היחידה שתישמע מפני החברה הבלגית היא העדות של המבקש 2, חלף קיומם של עובדים נוספים מטעם החברה, שאינם בעלי דין בהליך, אשר עדותם תחזק את טענות המבקשים.

6. בהחלטתו מיום 27.3.2025, דחה בית המשפט המחוזי (השופטת ת' בר-אשר) את בקשת רשות הערעור של המבקשים. תחילה, עמד בית המשפט המחוזי על כך שהחלטת בית משפט השלום מושא הבקשה עניינה באופן שמיעת עדויות, ובפרט בשאלה אם תותר שמיעתן בהיוועדות חזותית. בהקשר זה, הפנה בית המשפט המחוזי להוראת סעיף 1(6) לצו בתי המשפט (סוגי החלטות שלא תינתן בהן רשות ערעור), התשס"ט-2009 (להלן: צו בתי המשפט), הקובע כי:

1. סוגי החלטות
לא תינתן רשות ערעור על החלטה מן הסוגים המפורטים
להלן:
[...]

(6) החלטה בעניין סדר הבאת עדויות ואופן הגשת
עדויות, למעט החלטה בעניין מתן עדות מחוץ לכתלי בית
המשפט, ובכלל זה בהיוועדות חזותית;

בתוך כך, בית המשפט ציין כי להשקפתו, "על-פי הוראה זו ניתן לבקש רשות ערעור רק בעניין החלטה הקובעת כי עדות תישמע באמצעות היוועדות חזותית, אך לא ניתן לבקש רשות ערעור על החלטה הקובעת כי לא תתאפשר שמיעת עדות בדרך זו" (ההדגשות במקור – י' כ'), תוך שסמך את קביעתו על החלטתו של בית משפט זה ב-רע"א 5583/19

הפטריארך היווני אורתודוכסי של ירושלים נ' הימנותא בע"מ (3.9.2019) (להלן: עניין הימנותא). בית המשפט המחוזי קבע כי די בכך כדי לדחות את הבקשה.

בית המשפט המחוזי הוסיף וקבע, לגישתו למעלה מן הצורך, כי אף לגופו של עניין לא נמצא פגם בהחלטת בית משפט השלום. בית המשפט המחוזי עמד על כך ששאלת אופן שמיעת העדים היא חלק מובהק מניהול הדיון, וככלל ערכאת הערעור אינה מתערבת בהחלטות מסוג זה, אלא במקרים חריגים. עוד הודגש כי ההלכה היא ששמיעת עדות מחוץ לכותלי בית המשפט, ובכלל זה בהיוועדות חזותית, היא בגדר חריג, ואילו דרך המלך היא שמיעת עדות באולם בית המשפט, באופן בלתי-אמצעי, המאפשר לבית המשפט להתרשם מן העדים באופן ישיר.

אשר לטענת המבקשים כי החלטת בית משפט השלום נעדרת הנמקה, קבע בית המשפט המחוזי כי אף שמדובר בהחלטה קצרה ותמציתית, אין לומר כי היא לוקה בהיעדר הנמקה. בהקשר זה הובהר כי החריג המאפשר התערבות בהחלטה לפי צו בתי המשפט מתקיים רק מקום שבו לא ניתנה הנמקה כלל, להבדיל מהנמקה קצרה או חלקית. בית המשפט המחוזי קבע כי בענייננו בית משפט השלום ציין שני נימוקים: היעדר שכנוע בקיומם של התנאים לפי תקנה 72 לתקנות סדר הדין האזרחי; וההכבדה על החקירה הנגדית – ועל כן אין מדובר בהחלטה בלתי מנומקת המצדיקה החזרת העניין לערכאה הדיונית.

נוכח כל האמור, נדחתה הבקשה. בית המשפט הוסיף כי משהבקשה הוגשה בניגוד להוראות הצו ואף מבלי להידרש להן, יש מקום לחייב את המבקשים בהוצאות לטובת אוצר המדינה, בסך של 1,000 ש"ח.

בקשת רשות הערעור

7. על החלטת בית המשפט המחוזי הגישו המבקשים את הבקשה שלפנינו. בבקשתם, טוענים המבקשים כי עניינם מעלה שאלה עקרונית החורגת מעניינם הפרטני, הנוגעת לפרשנות סעיף 1(6) לצו בתי המשפט והאפשרות להשיג על החלטת ביניים הדוחה בקשה לשמיעת עדות בהיוועדות חזותית. לטענתם, פרשנותו של בית המשפט המחוזי, שלפיה ניתן להגיש בקשת רשות ערעור רק על החלטה המתירה עדות בהיוועדות חזותית, אך לא על החלטה הדוחה בקשה כאמור, אינה מתיישבת עם לשון הצו, תכליתו והאיזון הדיוני הראוי.

בהקשר זה, טוענים המבקשים כי החלטה הדוחה בקשה לשמיעת עדות בהיוועדות חזותית עשויה להיות בעלת השלכה מהותית ומכרעת על תוצאות ההליך, שכן היא עלולה להביא, הלכה למעשה, למניעת שמיעתן של עדויות רלוונטיות, ובכך לפגוע בזכותו של בעל דין להליך הוגן. המבקשים הדגישו כי בעניינם מדובר בעדים המתגוררים מחוץ לישראל, אשר הצהירו כי לא יגיעו להעיד בישראל, בין היתר נוכח אזהרות מסע והמצב הביטחוני, כך שדחיית הבקשה משמעה שלילת האפשרות להעידם כלל. משכך, לשיטתם, יש לראות בהחלטה כאילו היא דוחה בקשה לזימון עד, סוג החלטות שעליהן ניתן להשיג במסגרת בקשת רשות ערעור.

עוד טענו המבקשים כי פרשנותו של בית המשפט המחוזי יוצרת חוסר סימטריה דיונית בלתי מוצדקת, בכך שהיא מאפשרת להשיג על החלטה המתירה עדות בהיוועדות חזותית, אך לא על החלטה הדוחה בקשה כאמור. לטענתם, כאשר המחוקק ביקש, במקרים אחרים בצו, להבחין בין החלטות המקבלות בקשה לבין החלטות הדוחות אותה, הוא עשה כן במפורש, ומכאן שאין יסוד לקביעה כי זכות ההשגה מוגבלת רק למקרה אחד מבין השניים.

לצד זאת, חזרו המבקשים בהרחבה על טענותיהם בדבר התקיימות התנאים הקבועים בתקנה 72 לתקנות סדר הדין האזרחי. בהמשך לכך, טענו המבקשים כי המגמה בפסיקה ובדין היא להרחיב את האפשרות לשמיעת עדויות בהיוועדות חזותית, בין היתר נוכח ההתפתחויות הטכנולוגיות והמציאות הגלובלית, וכי יש ליתן פרשנות התומכת בגמישות דיונית, במיוחד כאשר מדובר בעדים זרים ובהליכים בעלי זיקה בינלאומית.

8. בהחלטתי מיום 13.5.2025, הוריתי למשיבה להגיש תשובה לבקשה. בתשובתה, שהוגשה ביום 15.9.2025, טוענת המשיבה כי דין הבקשה להידחות על הסף ולחלופין לגופה. לטענת המשיבה, צדק בית המשפט המחוזי בקבעו כי יש לפרש את סעיף 1(6) לצו בתי המשפט באופן מצמצם, כך שהזכות להגיש בקשת רשות לערער מתייחסת אך ורק למקרה שבו בית המשפט נעתר לבקשה ומורה על שמיעת עדות בהיוועדות חזותית, ולא למקרה, כבענייננו, שבו הבקשה נדחת.

עוד טוענת המשיבה כי סוגיית אופן שמיעת העדויות מצויה בליבת שיקול הדעת הדיוני של הערכאה הדיונית, וכי ערכאת הערעור אינה נוטה להתערב בהחלטות מסוג זה, אלא במקרים חריגים בלבד. בענייננו, כך נטען, לא מתקיימות נסיבות חריגות המצדיקות התערבות, ומשכך אין הצדקה ליתן רשות ערעור. בהמשך לכך, מדגישה המשיבה כי הכלל הוא שמיעת עדויות באולם בית המשפט, ואילו היוועדות חזותית היא

חריג שיש להיזקק לו במשורה ובנסיבות חריגות בלבד. לטענתה, המבקשים לא הוכיחו קיומן של נסיבות חריגות כאמור.

למעלה מן הצורך (כך להשקפת המשיבה) נטען בתמצית כי המבקשים אינם עומדים בתנאי תקנה 72 לתקנות סדר הדין האזרחי, משלא הוכח קושי ממשי בהגעת העדים, לא בוססה חיוניות עדותם, ולא הוכח כי נעדרת מניעה בדין הזר לשמיעת עדותם, במדינת מושבם.

דיון והכרעה

9. כידוע, רשות ערעור ב- "גלגול שלישי" תינתן במקרים חריגים שבהם מתעוררת שאלה משפטית עקרונית החורגת מעניינם הפרטני של הצדדים, או כאשר דחיית הבקשה למתן רשות ערעור תגרום לעיוות דין (רע"א 42119-02-25 קסטנבאום נ' שי יעקובי – יזמות ותיווך בנדל"ן בע"מ, פסקה 15 לפסק דיני (21.1.2026); רע"א 40874-12-24 אסום – חברה קבלנית לבנין בע"מ נ' נציגות הבית המשותף ברחוב חיים חפר 13, ראשון לציון, פסקה 6 לפסק דיני (30.7.2025); רע"א 8153/23 מדינת ישראל נ' שי, פסקה 10 לפסק דיני (16.6.2024)).

10. כאמור לעיל, שאלה הטעונה הכרעה בבקשה דנן, הינה האם, בהתאם לסעיף 1(6) לצו בתי המשפט, ניתן להגיש בקשת רשות ערעור רק על החלטה המתירה שמיעת עדות בדרך של היוועדות חזותית, או שמא גם על החלטה הדוחה בקשה כאמור?

כמפורט לעיל, בהחלטתו קבע בית המשפט המחוזי כי לשאלה זו כבר ניתן מענה בפסיקתו של בית משפט זה, בהחלטה בעניין הימנותא. דעתי שונה.

בעניין הימנותא, נדונה בקשת רשות ערעור על החלטת בית המשפט המחוזי, אשר דחתה בקשה כי עדותו של אחד הנתבעים – הפטריארך היווני-אורתודוכסי של ירושלים – תישמע בלשכתו בבניין הפטריארכיה. תחת זאת, הורה בית המשפט המחוזי כי העדות תישמע לפני השופט, באולם בית המשפט. בהחלטתו בבקשת רשות ערעור שהוגשה על החלטה זו, דחה בית משפט זה (חברי, השופט ע' גרוסקופף) את בקשת רשות הערעור, בנמקו כי מדובר בהחלטה אשר לא ניתן להגיש עליה בקשת רשות ערעור, בהתאם לסעיף 1(6) לצו בתי המשפט. בית המשפט נימק את עמדתו בציינו כי ההחלטה נוגעת לאופן גביית העדות ולמקום הפיסי שבו תישמע, ועל כן היא באה בגדר החלטות שעניינן "סדר הבאת עדויות ואופן הגשת עדויות"; וכי החריג הקבוע בסייפה של סעיף 1(6) לצו בתי המשפט, שעניינה "מתן עדות מחוץ לכתלי בית המשפט, ובכלל זה בהיוועדות

חזותית" – אינה חלה בנסיבות העניין. זאת, משום שאת התיבה "עדות מחוץ לכתלי בית המשפט" אין לפרש בהכרח כעדות הנמסרת מחוץ למבנה הפיסי של בית המשפט, אלא כעדות שאינה נשמעת בפני השופט, כך שנשללת ממנו האפשרות להתרשם ממנה באופן בלתי אמצעי – יהא מקום נתינתה אשר יהא. משכך, שעה שהעדות בנסיבות שנדונו בפסק הדין בעניין הימנותא נועדה להישמע לפני השופט, אף אם מחוץ לאולם בית המשפט, נקבע כי אין מדובר ב-"עדות מחוץ לכתלי בית המשפט".

בניגוד לעניין הימנותא, בענייננו אין חולק כי עדות בדרך של היוועדות חזותית מהווה "עדות מחוץ לכתלי בית המשפט" (שכן כך נקבע במפורש בצו בית המשפט), והשאלה אפוא הינה האם החריג הקבוע בסייפה של סעיף 1(6) לצו בתי המשפט חל רק לגבי החלטה המקבלת בקשה לאפשר מתן עדות בדרך זו; או גם על החלטה הדוחה בקשה כאמור. שאלה זו לא זכתה לכל התייחסות בעניין הימנותא, ומשכך ממילא לא ניתן לה במסגרתה מענה.

11. אם כן, בהינתן שהשאלה האמורה לא הוכרעה בעניין הימנותא, השאלה הינה האם ניתן לה מענה בפסיקה אחרת של בית משפט זה. עיון מעמיק יותר בפסיקה, מגלה כי במספר מקרים דן בית משפט זה בבקשות רשות ערעור ב-"גלגול שני" על החלטות שבגדרן נדחתה בקשה להתיר מתן עדות בדרך של היוועדות חזותית (ראו, למשל: רע"א 75139-12-25 פלונית נ' NOTRE DAME OF JERUSALEM CENTER (15.1.2026); רע"א 39258-02-26 THE SCHIK DYNASTY LLC נ' ישמח צדיק – קהילת ברסלב בגליל (ע"ד) (18.2.2026) (להלן: עניין ישמח צדיק); רע"א 4945/21 פלוני נ' פקיד שומה בעכו (18.7.2021) (להלן: עניין פלוני)). לכאורה, היה באמור לעיל כדי ללמד כי לשאלה העומדת במוקד הערעור דנן אכן ניתנה תשובה בפסיקתו של בית משפט זה – תשובה הפוכה מזו אליה הגיע בית המשפט המחוזי בהחלטתו. ואולם, דומה שבכל אותן החלטות שבהן דן בית משפט זה בבקשות רשות ערעור על החלטות שבהן נדחתה בקשה להתיר מתן עדות בדרך של היוועדות חזותית, לא נדונה השאלה האם החלטות כאמור חוסות תחת החריג הקבוע בסייפה של סעיף 1(6) לצו בתי המשפט. זאת, ככל הנראה, משום שלא נשמעו מטעם הצדדים טענות בעניין זה.

יתר על כן, עיון בפסיקת בתי המשפט המחוזיים, מלמד כי ניתן לאתר פסיקות סותרות ביחס לשאלה העומדת במוקד הערעור דנן (לדוגמאות למקרים שבהם אימצו בתי המשפט עמדה דומה לזו שנקבעה על-ידי בית המשפט המחוזי בענייננו, ראו, למשל: רע"א (מחוזי י-ם) 14501-09-25 ממת נ' קריספין תעשיות בע"מ (8.9.2025); רע"א (מחוזי י-ם) 65470-05-24 אייזנברג נ' בנק הפועלים בע"מ (18.6.2024); רע"א (מחוזי י-ם)

52628-02-24 גולדנברג נ' לאופר (25.2.2024); ולדוגמאות אשר אימצו עמדה הפוכה, ראו, למשל: עש"א (מחוזי ת"א) 26306-06-24 סער נ' שור (30.12.2024); רע"א (מחוזי ת"א) 34117-12-22 הפניקס חברה לביטוח בע"מ נ' י. ה (22.1.2023); רע"א (מחוזי ת"א) 16228-04-20 שלום נ' דנה קוסמטיקס בע"מ (2.7.2020).

לפיכך, לצורך הסרת חוסר הבהירות בעניין זה, אציע לחבריי כי נעשה שימוש בסמכותנו לפי תקנה 149(2)(ב) לתקנות סדר הדין האזרחי, ונדון בבקשה כאילו ניתנה הרשות לערער והוגש ערעור על-פיה (לכן, הבקשה תכונה להלן: הערעור; והמבקשים יכוננו להלן: המערערים).

12. אקדים אחרית לראשית ואומר כי לשיטתי, פרשנותו הנכונה של סעיף 1(6) לצו בתי המשפט היא כי אין בו כדי לשלול הגשת בקשת רשות ערעור, בין על החלטה המתירה שמיעת עדות בדרך של היוועדות חזותית ובין על החלטה הדוחה בקשה כאמור. בהתאם לכך, אציע לחבריי לקבל את הערעור.

להלן אפרט את טעמי.

13. מתן מענה לשאלה העומדת במוקד הערעור דנן מצריכה את פרשנותו של סעיף 1(6) לצו בתי המשפט, ובפרט של החריג הקבוע בסייפה של סעיף זה.

הלכה הפסוקה קובעת כי בבואנו לבחון את שאלת תחולתו של צו בתי המשפט לגבי החלטה כלשהי, עלינו לבחון האם לשון הצו ותכליתו תומכים בהחלתו על החלטות מסוגה של אותה החלטה (רע"א 7143/21 בוריס נ' קרטין, פסקה 13 לפסק דינו של השופט נ' סולברג (4.12.2022) (להלן: עניין בוריס); רע"א 6801/15 ברנשטיין נ' נכסים ח.ו.מ.ג בע"מ, פסקה 17 לפסק דינו של השופט נ' סולברג (24.7.2016) (להלן: עניין ברנשטיין)).

14. אפתח אפוא בלשון סעיף 1(6) לצו בתי המשפט, ולשם כך אצטט אותו במלואו פעם נוספת:

1. סוגי החלטות

לא תינתן רשות ערעור על החלטה מן הסוגים המפורטים להלן:
[...]

(6) החלטה בעניין סדר הבאת עדויות ואופן הגשת עדויות, למעט החלטה בעניין מתן עדות מחוץ לכתלי בית

המשפט, ובכלל זה בהיוועדות חזותית; (ההדגשה הוספה – י' כ').

מעיון בלשון הסייפה של סעיף 1(6) לצו בתי המשפט – "החלטה בעניין מתן עדות מחוץ לכתלי בית המשפט, ובכלל זה בהיוועדות חזותית" – ניתן להבין מדוע, במבט ראשון, ניתן לסבור כי החריג הקבוע במסגרתו נועד לחול רק על החלטה הנעתרת לבקשה למתן עדות מחוץ לכתלי בית המשפט (לרבות בדרך של היוועדות חזותית), ולא על החלטה הדוחה בקשה כאמור. זאת, נוכח השימוש במילה "מתן", שעשויה להתפרש כהחלטה "הנותנת" למבקש לגבות עדות מחוץ לכותלי בית המשפט (לרבות בדרך של היוועדות חזותית), להבדיל מהחלטה שאינה מתירה זאת.

ואולם, איני סבור כי זו הפרשנות הנכונה של הוראה זו.

טעם ראשון לכך הוא כי מקום שבו ביקש מתקין הצו לייחד את האפשרות להגשת בקשת רשות ערעור להחלטות מסוג מסוים בכיוון אחד בלבד – קבלה או דחייה – הוא עשה כן בלשון מפורשת וברורה. כך, למשל, בסעיף 1(5) לצו נקבע כי לא תינתן רשות ערעור על החלטות שעניינן הזמנת עדים וסדר שמיעתם, "למעט החלטה על דחיית בקשה לזמן עד או להגיש ראיה" (ההדגשה הוספה – י' כ'). כמו כן, בסעיף 1(7) לצו בתי המשפט הותרגה במפורש "החלטה שהיא קבלת בקשה לביטול פסק דין או לביטול החלטה" (ההדגשה הוספה – י' כ'). הנה כי כן, כאשר ביקש מתקין צו בתי המשפט להבחין בין קבלת בקשה לבין דחייתה – הוא עושה כן במפורש. לעניין זה יפה ההלכה הקובעת כי קיימת חזקה פרשנית שלפיה למונחים שונים באותו דבר חקיקה יש ליתן משמעויות שונות (ראו: ע"א 4338/22 א. חוצבים במרחבי ישראל בע"מ נ' מדינת ישראל, פסקה 25 לפסק דיני (17.12.2025); בג"ץ 10771/07 גורצמן נ' המוסד לביטוח לאומי, פ"ד סג(3) 418, 448 (2010); אהרן ברק פרשנות במשפט כרך שני: פרשנות החקיקה 314 (1993)).

15. המסקנה דלעיל נתמכת אף בהיסטוריה החקיקתית של הצו: צו בתי המשפט הותקן מכוח סעיף 41(ג)(1) לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984 (להלן: חוק בתי המשפט), המסמיך את שר המשפטים, באישור ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת (להלן: הוועדה), לקבוע סוגי החלטות שעליהן לא תינתן רשות ערעור. עיון בפרוטוקולים של הוועדה מלמד כי שאלת ה-"כיוון" של החריגים, קרי – האם יחולו רק על החלטות הנעתרות לבקשה בעניין מסוים או גם על החלטות הדוחות בקשה כאמור – עמדה לנגד עיני הוועדה, וכאשר ביקשו חבריה לייחד חריג לכיוון אחד בלבד, דנו בכך במפורש.

כך, ביחס לסעיף 1(5) לצו, הנוסח בהצעה המקורית קבע חריג חד-כיווני, שלפיו ניתן להגיש בקשת רשות ערעור רק על "דחיית בקשה לעדות מוקדמת". ואולם, במהלך הדיונים הובעה הסתייגות מפורשת מן ההבחנה האמורה, עת צוין כי: "בנושא העדות המוקדמת זה לא צריך להיות רק דחייה אלא גם קבלה. אין שום סיבה לעשות הבחנה בין שני הדברים" (ח"כ יריב לוין, פרוטוקול ישיבה 17 של ועדת החוקה, חוק ומשפט, הכנסת ה-18, עמ' 20 (9.6.2009)). בעקבות זאת, שונתה לשון הסעיף לנוסח הקבוע כיום – "החלטה בעניין בקשה לעדות מוקדמת" – נוסח דו-כיווני שאינו מבחין בין קבלת הבקשה לדחייתה.

באופן דומה, ביחס לסעיף 1(10) לצו, הנוסח בהצעה המקורית התייחס להחלטה "לדחות" טענת חיסיון. אולם, במהלך הדיונים בוועדה נזנח נוסח זה לטובת נוסח רחב יותר, שלפיו החריג יחול על "החלטה בעניין טענת חיסיון", בלא הבחנה בין קבלת הטענה לדחייתה (שם, עמ' 25-28).

לעומת זאת, בכל הנוגע לחריג הקבוע בסייפה של סעיף 1(6) לצו, הוא הסעיף העומד במוקד ענייננו, עיון בפרוטוקולים של הוועדה מלמד כי לא נערך כל דיון בשאלת ה-"כיוון" של החריג. בהינתן כי סוגיה זו נדונה במפורש בהקשרים סמוכים, וכי מקום שבו ביקשה הוועדה להבחין בין קבלה לדחייה עשתה כן בלשון מפורשת, אין יסוד להניח כי בהקשר דנן ביקשה הוועדה לקבוע חריג חד-כיווני בדרך משתמעת. נהפוך הוא: שתיקת הפרוטוקול בהקשר זה, בצירוף הבחירה בנוסח הכללי – "החלטה בעניין מתן עדות מחוץ לכתלי בית המשפט", הדומה לנוסח שבחרה בו הוועדה ביחס לחריגים אחרים כאשר ביקשה להימנע מקביעת הסדרים חד-כיווניים, תומכת במסקנה כי מדובר בחריג דו-כיווני, החל הן על החלטות המקבלות בקשה למתן עדות בדרך של היוועדות חזותית והן על החלטות הדוחות בקשה כאמור.

16. נוסף ללשון סעיף 1(6) לצו בתי המשפט ולהיסטוריה החקיקתית של סעיף זה, אף תכליתו של ההסדר הקבוע בסעיף 1(6) לצו תומכת בפרשנות שלפיה החריג הקבוע בסייפה של סעיף זה מאפשר הגשת בקשת רשות ערעור גם ביחס להחלטות הדוחות בקשות למתן עדות בדרך של היוועדות חזותית, ולא רק על החלטות המקבלות בקשות כאמור.

צו בתי המשפט, הקובע רשימה של החלטות שבהן לא תינתן רשות ערעור, נועד להשיג שתי תכליות מרכזיות: הראשונה, שמירה על שיקול הדעת הרחב הנתון לערכאה הדיונית בכל הנוגע לניהול ההליך; השנייה, הפחתת העומס מערכאת הערעור באמצעות

צמצום ההתדיינות בהחלטות ביניים, מקום שבו העלות הדיונית הכרוכה בבירור עולה על התועלת הצפויה ממנה (ראו: עניין ברנשטיין, פסקה 14 לפסק דינו של השופט נ' סולברג; רע"א 290/15 ברנד פור יו בע"מ נ' רמי לוי שיווק השקמה בע"מ, פסקה 8 לפסק דינה של השופטת א' חיות (8.12.2015) (להלן: עניין ברנד פור יו); רע"א 3783/13 אי די בי חברה לפתוח בע"מ נ' כבירי שמיע, פסקה 9 (5.6.2013)), וכי במצב הדברים הרגיל, החלטות הביניים ממילא "נבלעות" בפסק הדין הסופי, כך שהמקום הטבעי לערער עליהן הוא במסגרת הערעור על פסק הדין (ראו: יצחק עמית חסיונות ואינטרסים מוגנים: הליכי גילוי ועיון במשפט האזרחי והפלילי 128 (2021)). אף שאין חולק כי השגת תכליות צו בתי המשפט חשובה היא, הקביעה כי לא תינתן רשות ערעור על החלטה מסוג מסוים, פוגעת בזכות הערעור (אם כי באופן מוגבל, משום שגם על ההחלטות המנויות בצו ניתן להשיג במסגרת הערעור על פסק הדין הסופי). משכך, נקבע בפסיקתו של בית משפט זה כי:

"כאשר עסקינן בסוגי החלטות שמטבען אין ערכאת ערעור מושכת את ידה מלעסוק בהן, או כאלו שמטבען משליכות השלכה של ממש על ההליך – ניתן לדבר משקל במסגרת ההליך הפרשני" (עניין ברנשטיין, פסקה 17 לפסק דינו של השופט נ' סולברג).

17. סעיף 1(6) לצו בתי המשפט עוסק בהחלטות בעניין סדר הבאת עדויות ואופן הגשתן. החלטות מסוג זה נתפסות, ברגיל, כהחלטות המצויות בליבת שיקול דעתה של הערכאה הדיונית לגבי ניהול ההליך ושהשלכתן על ההליך מצומצמת, כך שערכאת הערעור ממעטת להתערב בהן (ראו, למשל: רע"א 63900-09-24 ממשלת ישראל נ' בתי זקוק לנפט בע"מ, פסקה 17 (2.12.2024)). שונה הדבר כאשר עסקינן בהחלטות שעניינן מתן עדות מחוץ לכתלי בית המשפט, כדוגמת החלטות בעניין שמיעת העדות בדרך של היוועדות חזותית.

כידוע, "דרך המלך" היא כי גבייתן של עדויות תיעשה לפני בית המשפט הדן בהליך המשפטי (ראו, מיני רבים: עניין פלונית, פסקה 4; עניין ישמח צדיק, פסקה 10; עניין פלוני, פסקה 14). על הטעמים לכך עמד בית משפט זה, בציינו כי:

"ברירת המחדל, כמו גם האפשרות המיטבית, היא כי גבייתן של עדויות תיעשה לפני בית המשפט הדן בהליך המשפטי. באופן זה, נשמרת זכותם של בעלי הדין לחקירה נגדית, וכן בית המשפט יכול להתרשם באופן בלתי אמצעי מן העדים – ממהימנותם ומדבריהם, לנהל את הדיון כיאות, ואף להפעיל אמצעי אכיפה לשם הבטחת

התייצבות העדים ועל מנת שאלה ישיבו על השאלות המוצגות בפניהם כ"א" (רע"א 7998/18 כהן נ' חברת החשמל לישראל בע"מ, פסקה 15 (5.3.2019)).

אכן, גביית עדות בדרך של היוועדות חזותית פוגעת, במידה מסוימת, ביכולתו של בית המשפט להתרשם מהעד באופן בלתי-אמצעי (ראו: רע"א 1920/12 לוינגר נ' עו"ד ניצה פוזנר, כונסת הנכסים, פסקה 8 (3.5.2012) (להלן: עניין לוינגר); רע"א 3810/06 י. דורי את צ'קובסקי בניה והשקעות בע"מ נ' גולדשטיין, פ"ד סב(3) 175, 194-196 (2007) (להלן: עניין גולדשטיין)), יוער כי אף שבאותו עניין נותר השופט א' גרוניס, שכתב את חוות הדעת העיקרית בדעת מיעוט לעניין התוצאה, לנימוקיו באשר ליתרונותיה וחסרונותיה של גביית עדות בדרך של היוועדות חזותית הצטרפו גם חברות המותב הנוספות, השופטות מ' נאור ו-א' חיות; והדברים צוטטו בהסכמה פעמים רבות מאז – ראו, למשל: רע"א 3772/24 ברזיו נ' דיין, פסקה 7 (12.5.2024) (להלן: עניין ברזיו); רע"א 4718/13 מדינת ישראל נ' יון, פסקה 10 (29.6.2014) (להלן: עניין יון)). כמו כן, השימוש בהיוועדות חזותית עלול להטיל מגבלות על ניהול החקירה הנגדית, בין היתר כאשר נדרש להציג לעד מסמכים או לעמת אותו, בזמן אמת, עם ראיות, באופן שעלול לפגוע באפקטיביות של החקירה (שם). נוסף לאמור, כאשר העד מצוי מחוץ לתחום שיפוטה של המדינה, מתעוררות מגבלות ממשיות באשר ליכולתו של בית המשפט להפעיל את מרותו וסמכותו כלפיו, לרבות לאכוף על העד להתייצב לחקירה (שם, בעמ' 192-193).

על רקע האמור לעיל, ברור אפוא מדוע החלטה המתירה שמיעת עדות בדרך של היוועדות חזותית הינה החלטה משמעותית שעשויה להשפיע באופן ממשי על אופן בירור ההליך. משכך, יש הצדקה לאפשר לבעלי הדין להגיש בעניינה בקשת רשות ערעור בזמן אמת, ולא להותיר את ההשגה עליה לשלב הערעור על פסק הדין בלבד.

18. ואולם, העובדה כי החלטה המתירה שמיעת עדות בדרך של היוועדות חזותית היא החלטה משמעותית, המצדיקה קביעת חריג לכלל שלפיו לא תינתן רשות ערעור על החלטות בעניין סדר הבאת עדויות ואופן הגשתן, אינה גורעת מכך שגם החלטה הדוחה בקשה לשמיעת עדות בדרך זו היא החלטה משמעותית כאמור.

לא אחת, בקשה לשמיעת עדות בדרך של היוועדות חזותית מוגשת על רקע קיומם של קשיים ממשיים בהבאת העד לישראל – בין אם מדובר בקשיים אובייקטיביים, כגון מצב ביטחוני שאינו מאפשר הגעה ארצה (ראו, למשל: עניין ברזיו, בפסקה 6); או מצבו הרפואי של העד (ראו, למשל: בע"מ 1416/22 פלונית נ' פלוני (28.2.2022); או

בשל נסיבות אחרות המקשות על הגעתו ארצה (ראו: רע"א 7463/20 אובצ'נקוב נ' סופר (10.12.2020); רע"א 581/15 שאבי נ' עגיב (כחלון) (3.2.2015); ובין אם מדובר בקשיים הנובעים מטיב הקשר בין בעל הדין לבין העד, שבעטיים אין הוא מסכים להגיע לישראל לשם מתן עדות, אף שהוא נכון להעיד במדינת מגוריו. בנסיבות אלה, דחיית בקשה לשמיעת העדות בדרך של היוועדות חזותית, עלולה להוביל לכך שבעל הדין יאלץ לוותר על עדותו של אותו עד, אף במקרים שבהם עדותו מהווה ראיה מרכזית התומכת בגרסתו (או שומטת את הקרקע תחת גרסתו של בעל הדין שכנגד).

על רקע האמור לעיל, ברור, לדעתי, כי לאור תכליות צו בתי המשפט, החלטות הדוחות בקשות לשמיעת עדות בהיוועדות חזותית עשויות להתאים להיכלל בחריג הקבוע בסיפת סעיף 1(6) לצו לא פחות ואולי אף יותר מהחלטות המקבלות בקשות כאמור, למצער במקרים שבהם קיים יסוד סביר לסבור שדחיית הבקשה תוביל לויתור על העדות.

כך, "מחיר הטעות" של החלטה המקבלת בקשה לשמיעת עדות בדרך של היוועדות חזותית, מתמצה בעיקרו של דבר ביכולתו של בית המשפט להתרשם מן העד באופן בלתי-אמצעי ובאפקטיביות החקירה הנגדית. ואולם, המדובר בפגם שדווקא ניתן לתקנו, למצער באופן חלקי, באופן פשוט יחסית. זאת, שכן הלכה היא כי: "אם בשל צורת ההעדה יתקשה בית המשפט להגיע לממצאים, הדבר ייזקק לחובת בעל הדין שביקש כי העדות תינתן באופן זה" (עניין לוינגר, פסקה 11; וראו גם עניין ברזיו, פסקה 7).

יתר על כן, יש להעיר כי אף שלא ניתן לחלוק על כך שעדות בהיוועדות חזותית אינה מהווה תחליף מלא למתן עדות באולם בית המשפט, כבר לפני קרוב ל-20 שנה ציין בית משפט זה כי:

"האמצעים הטכנולוגיים לגביית עדות מחוץ לכותלי בית המשפט העומדים לרשותנו כיום מאפשרים לבית המשפט להתרשם מן העד באופן ישיר, ואף לפקח על חקירתו ולכוונה בזמן אמת. בית המשפט יכול לקבל תמונה ברורה, תרתי משמע, באשר למהימנותו של העד ועל כן קטן החשש מפני העדרה של התרשמות ישירה מן המעיד ומן העדות" (עניין גולדשטיין, בעמ' 191)

ברי כי דברים אלו, שנאמרו לפני כשני עשורים, נכונים כיום שבעתיים. למעשה, לאחר עיגון סמכותו של בית המשפט להתיר גביית עדות בהיוועדות חזותית בתקנה 72 לתקנות סדר הדין האזרחי בשנת 2018, כיום "מגמת הדין היא להרחיב את האפשרות לקיים דיונים בהיוועדות חזותית, במקרים המתאימים, הן בשל השינויים הטכנולוגיים שמאפשרים תקשורת טובה ותמונה ברורה של מי שאינו נוכח באולם בית המשפט הן בשל החיסכון

בהוצאות, בוודאי לעדים ולבעלי דין שנמצאים בחו"ל" (בע"מ 1416/22, בפסקה 10; עניין יון, פסקה 10; יששכר רוזן-צבי הרפורמה בסדר הדין האזרחי: מורה נבוכים 452-451 (מהדורה שלישית דיגיטלית, 7.2025)).

אם כן, ככל שימצא כי נפלה טעות בהיעתרות לבקשה לשמיעת עדות בדרך של היוועדות חזותית, דומה כי הפגם שייגרם בעטייה של טעות זו, הינו פגם אשר ניתן, במקרים המתאימים, ליתן לו מענה (ולמצער מענה חלקי) במסגרת ההשגה על פסק הדין הסופי.

שונים הם פני הדברים ביחס להחלטה הדוחה בקשה לשמיעת עדות בדרך של היוועדות חזותית: ככל שימצא כי נפלה טעות בהחלטה כאמור, אשר בעקבותיה נאלץ בעל הדין לוותר על העדות, לא ניתן לתקן פגם זה בקלות. זאת, שכן משלא נשמעה העדות בשלב בירור ההליך, לא ניתן, ככלל, לרפא את הפגם במסגרת הערעור על פסק הדין, אלא באמצעות החזרת הדיון לערכאה הדיונית לשם שמיעת העדות לאחר סיום ההליך, מהלך הכרוך בעלויות דיוניות משמעותיות.

הנה כי כן, בשים לב לתכליותיו של צו בתי המשפט – ייעול ההליך וצמצום העומס על ערכאות הערעור – דומה כי קביעה שלפיה לא תינתן רשות ערעור על החלטה הדוחה בקשה לשמיעת עדות בהיוועדות חזותית, עלולה דווקא להביא לתוצאה הפוכה.

19. בשלב זה, מצאתי לנכון להזכיר כי בסייפה של סעיף 1(5) לצו בתי המשפט קבע מתקין הצו חריג לכלל שלפיו לא תינתן רשות ערעור על החלטות בעניין הזמנת עדים, סדר שמיעתם והשאלות המוצגות להם, שעניינו בהחלטה הדוחה בקשה לזמן עד או להגיש ראיה.

מחד גיסא, סבורני כי יש בכך כדי לתמוך בעמדתי שלפיה החריג הקבוע בסייפה של סעיף 1(6) לצו חל אף הוא על החלטות הדוחות בקשה לשמיעת עדות מחוץ לכותלי בית המשפט, ולא רק על החלטות המקבלות בקשה כאמור. זאת, בהינתן שלא אחת עשויה החלטה הדוחה בקשה לשמיעת עדות מחוץ לכותלי בית המשפט להוביל, הלכה למעשה, לכך שבעל הדין יאלץ לוותר על עדותו של אותו עד – תוצאה הדומה במהותה לזו העומדת ביסוד החריג הקבוע בסייפה של סעיף 1(5) לצו.

מאידך גיסא, ניתן לטעון כי דווקא בשל קיומו של החריג המפורש בסייפה של סעיף 1(5) לצו, מתייחר הצורך במתן פרשנות דו-כיוונית כאמור לסייפה של סעיף 1(6) לצו. שכן, מקום שבו החלטה הדוחה בקשה לשמיעת עדות מחוץ לכותלי בית המשפט

משמעה, הלכה למעשה, ויתור על העדות – ניתן לראות בהחלטה זו כשקולה, במהותה, להחלטה הדוחה בקשה לזמן עד, ומשכך היא נכנסת ממילא בגדרו של החריג הקבוע בסייפה של סעיף 1(5) לצו, בלא צורך להידרש לשאלת פרשנותו של סעיף 1(6) לצו.

לדעתי, התשובה לטענה זו הינה כי במועד הגשתה של בקשה לשמיעת עדות בדרך של היוועדות חזותית לא ניתן לדעת, על פי רוב, אם דחייתה תוביל בהכרח לויתור על שמיעת העד, אם לאו. אילו נקבע כי מקרים שבהם דחיית הבקשה מביאה לתוצאה זו נכנסים בגדרו של החריג הקבוע בסייפה של סעיף 1(5) לצו ולא בגדרו של החריג הקבוע בסעיף 1(6) לצו, הרי שנפתח פתח לכך שבכל בקשה לשמיעת עדות בדרך של היוועדות חזותית תועלה טענה זו כדבר שבשגרה, וזאת בלא יכולת ממשית להבחין, בזמן אמת ובאופן ודאי, בין המקרים שבהם אכן בעקבות דחיית הבקשה להיוועדות חזותית צפוי ויתור על העדות לבין אלה שבהם אין הדבר כך. תוצאה זו תרוקן מתוכן את ההבחנה הקטגורית שביקש מתקין הצו לקבוע, ותפגע בוודאות הדיונית שהצו נועד להשיג. ואמנם, כפי שציינתי לעיל, ההיגיון המסדר של הצו כולו הוא סיווגן של החלטות לקטגוריות, בהתאם לאופיין ולמהותן, ולא בהתאם לתוצאה המעשית שאליה הן עשויות להוביל בנסיבותיו הקונקרטיות של כל מקרה ומקרה (ראו: עניין ברנשטיין, פסקה 19 לפסק דינו של השופט נ' סולברג). לפיכך, די בכך שקיים פוטנציאל לכך שהחלטה הדוחה בקשה לשמיעת עד בדרך של היוועדות חזותית תוביל לויתור על עדותו כדי להצדיק את החלתו של החריג הרלוונטי על אותה קטגוריה, ואין הכרח כי יהיה זה המצב בפועל, בכל מקרה ומקרה.

20. הנה כי כן, דעתי היא כי מן המקובץ עולה כי אין לראות בהחלטות בעניין שמיעת עדות בדרך של היוועדות חזותית – בשני "הכיוונים" – כהחלטות ביניים "רגילות" אשר ערכאת הערעור מושכת את ידה מלעסוק בהן, או ככאלו שמטבען אינן משליכות השלכה של ממש על אופן בירור ההליך. בנסיבות אלה, סבורני כי פרשנותו הנכונה של סעיף 1(6) לצו בתי המשפט היא כי החריג הקבוע בסייפה של הסעיף אינו תחום להחלטות המקבלות בקשה לשמיעת עדות בדרך זו בלבד, אלא חל גם על החלטות הדוחות בקשות כאמור.

מן הכלל אל הפרט

21. בהתאם למסקנתי דלעיל באשר לפרשנותו הנכונה של החריג הקבוע בסייפה של סעיף 1(6) לצו בתי המשפט, סבורני כי שגה בית המשפט המחוזי בקבעו כי דין בקשת רשות הערעור שהגישו המערערים להידחות על הסף. ואולם, כמתואר לעיל, בהחלטתו

הוסיף בית המשפט המחוזי וקבע כי אף לגופו של עניין סבור הוא כי אין מקום לקבל את בקשתם של המערערים. זאת, בנימוק כי לערכאה הדיונית נתון שיקול דעת רחב בכל הנוגע להחלטות שעניינן שמיעת עדויות, וכי אף שהנמקתו של בית משפט השלום באשר לטעמים שביסוד דחיית הבקשה הייתה תמציתית, לא נמצא בה פגם.

22. אכן, ברגיל, החלטות שעניינן אופן שמיעת ראיות נתונות לשיקול דעת רחב של הערכאה הדיונית, וערכאת הערעור אינה נוטה להתערב בהן. עם זאת, בפסיקתנו נקבע כי בתחום הספציפי של שמיעת עדות בדרך של היוועדות חזותית היקף ההתערבות רחב במידת מה (עניין לוינגר, פסקה 13; עניין גולדשטיין, עמ' 201). יתרה מכך – וזה העיקר להשקפתי – הלכה היא כי היעדרה של הנמקה, או הנמקה שאינה מספקת, עשויות להוות פגם היורד לשורש העניין, אשר במקרים מתאימים מצדיק, כשלעצמו, את התערבות ערכאת הערעור (ראו: עניין ברנד פור יו, פסקה 11 לפסק דינה של השופטת א' חיות; רע"א 8196/23 פלונית נ' פלוני, פסקאות 10-11 (8.4.2024); רע"א 4299/23 לוי נ' לוי, פסקאות 13-18 (25.7.2023)). כפי שאפרט להלן, סבורני כי המקרה דנן נמנה עם אותם מקרים.

23. סמכותו של בית המשפט להתיר שמיעת עדות בדרך של היוועדות חזותית מעוגנת בתקנה 72(א) לתקנות סדר הדין האזרחי, שזו לשונו:

"בית המשפט רשאי להתיר שמיעת עדות בדרך של היוועדות חזותית בתוך שטחה של מדינת ישראל או מחוצה לה לפי הוראות שייתן, אם השתכנע כי התקיימו התנאים האלה:

(1) הגעתו של העד לבית המשפט שבו נדונה התובענה שבעניינה הוא נדרש להעיד תקשה עליו מאוד, והוא נתן את הסכמתו למתן עדות בדרך זו;

(2) עדותו של העד חיונית לשאלות השנויות במחלוקת;

(3) אין מניעה מבחינת מדינת החוץ לשמיעת עדות בדרך זו בתחומה".

כפי שציינתי לעיל, כיום מגמת הדין היא להרחיב את האפשרות לקיים דיונים בהיוועדות חזותית במקרים המתאימים לכך. להשקפתי, מגמה זו ברוכה היא, ובלבד שלא מוותרים על התקיימותם של תנאיה של תקנה 72(א) לתקנות סדר הדין האזרחי, המפורטים לעיל.

דברים אלה יפים במיוחד, לדעתי, למקרים שבהם מוגשת בקשה לשמיעת עד בדרך של היוועדות חזותית בתיק שעניינו סכסוך שאחד הצדדים לו הוא חברה זרה, ובמיוחד כאשר המחלוקת בין הצדדים נוגעת גם לפעולות שבוצעו במדינתו של הנתבע הזר ועל-ידי גורמים מטעמו (לרבות עובדים ועובדים לשעבר) שהינם תושבים זרים. בנסיבות כאלו, בחירתו של התובע להגיש את תביעתו בישראל מקנה לו יתרון, שיש טעם לנסות ולאזנו, לרבות על דרך התחשבות מסוימת בקשייו של הנתבע הזר בהיבטים הנוגעים לניהול המשפט, כדוגמת הקושי לחייב עדים הנחוצים לו להגיע לישראל לצורך מתן עדות.

24. לטעמי, עיון בנסיבותיו הקונקרטיות של המקרה דנן מלמד כי מדובר במקרה מובהק שבו היה מקום להיעתר לבקשת המערערים לשמיעת עדותם של העדים הזרים בדרך של היוועדות חזותית:

ראשית, כמתואר לעיל, ההליך דנן נסב על תביעה שהגישה חברה ישראלית נגד חברה בלגית ומנכ"ל שלה, בעניינה של מחלוקת הנוגעת לביצועו של הסכם שהחייבים על-פיו בוצעו, על-פי הנטען, למצער בחלקם המהותי, בבלגיה ובמדינות נוספות ברחבי אירופה ואפריקה – ובכלל זה במסגרת ניסיונות מכירה ושיווק שנעשו מול לקוחות בספרד, בצרפת ובאפריקה. כלומר, מדובר בהליך בעל זיקה ממשית ומובהקת למדינת חוץ, שבו בחירתה של המשיבה להגיש את תביעתה בישראל יוצרת, מניה וביה, חוסר סימטריה מובנה לחובת המערערים, אשר מרבית הראיות התומכות בגרסתם, ובכלל זה עדים מכלי ראשון לפעולות שביצעה המערערת 1 לקיום ההסכם, מצויות מחוץ לישראל.

שנית, מרבית העדים שביקשו המערערים להעיד בדרך של היוועדות חזותית הם עובדים לשעבר של המערערת, אשר אינם כפופים עוד למרותה ואינם בעלי דין או בעלי עניין בתוצאות ההליך, כך שעדותם עשויה לשמש ראיה אובייקטיבית התומכת בגרסת המערערים, להבדיל מעדותו של המערער 2 עצמו, שהוא בעל דין המעורב אישית בהליך. עדותם של עדים אלה אינה שולית: מדובר בעובדים שהיו מעורבים במישרין במגעים ובמאמצי המכירה והשיווק שביצעה המערערת מול לקוחות שונים ברחבי אירופה, מגעים העומדים בליבת המחלוקת העובדתית בין הצדדים. משכך, מתקיימת בעניינם של עדים אלה, לפי הנטען על-ידי המערערים, הן חיוניות ממשית להכרעה בשאלות השנויות במחלוקת, בכל הנוגע לעמידת המערערת בהתחייבויותיה על-פי ההסכם, והן זיקה עובדתית ישירה למחלוקות המרכזיות המתעוררות בהליך.

שלישית, ולא פחות חשוב מכך, בענייננו לא היה מדובר במקרה שבו דחיית הבקשה תוביל לכל היותר להכבדה מסוימת על אופן שמיעת העדות. המערערים טענו כי כל אחד מהעדים הזרים הודיע באופן מפורש כי לא יגיע להעיד בישראל, בין היתר נוכח אזהרת מסע חריגה שפרסמה ממשלת בלגיה, מדינת מושבם של חלק מהעדים, בנוגע להגעה לישראל, וכן נוכח נסיבות אישיות שונות שפורטו על-ידם. בד בבד, העדים הביעו נכונות מפורשת להעיד בדרך של היוועדות חזותית. בנסיבות אלה, קיים בסיס של ממש לסבור כי משמעותה המעשית של דחיית הבקשה אינה שינוי אופן מתן העדות בלבד, אלא למעשה שלילת האפשרות להעיד עדים אלה כליל – תוצאה החותרת תחת יכולתם של המערערים להוכיח את הגנתם.

נוכח כל האמור, סבורני כי דין הערעור להתקבל, במובן זה שיש להתיר את שמיעת עדותם של העדים הזרים בדרך של היוועדות חזותית, בכפוף לכל הוראה אחרת שיראה בית משפט השלום לנכון ליתן לעניין אופן שמיעתה של העדות כאמור.

25. סיכומו של דבר: על יסוד הנימוקים המפורטים לעיל, אציע לחבריי כי נקבל את הערעור. עוד אציע לחבריי להורות על ביטול ההוצאות שנפסקו בהחלטתו של בית המשפט המחוזי, ולחייב את המשיבה בהוצאות המערערים בהליך שלפנינו בסך של 10,000 ש"ח.

 יחיאל כשר
 שופט

הנשיא יצחק עמית:

אני מסכים.

יצחק עמית
נשיא

השופט עופר גרוסקופף:

אני מסכים.

עופר גרוסקופף
שופט

הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט יחיאל כשר.

ניתן היום, י"ד אב תשפ"ו (28 יולי 2026).

יחיאל כשר
שופט

עופר גרוסקופף
שופט

יצחק עמית
נשיא